

TENDENCJE ZMIAN PŁYNNOŚCI FINANSOWEJ PRZEDSIĘBIORSTW ROLNYCH W POLSCE W KONTEKŚCIE KRYZYSU GOSPODARCZEGO¹

Emilia Grzegorzewska

Katedra Technologii, Organizacji i Zarządzania w Przemśle Drzewnym Szkoły Głównej
Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie
Kierownik: prof. dr hab. inż. Piotr Beer

Słowa kluczowe: płynność finansowa, przedsiębiorstwa rolne, kryzys gospodarczy
Key words: financial liquidity, agricultural enterprises, economic crisis

S y n o p s i s. Negatywne konsekwencje kryzysu gospodarczego, który rozpoczął się w Stanach Zjednoczonych w 2007 r., odczuły gospodarki wszystkich krajów. Sytuacja gospodarcza na rynkach światowych znalazła również odzwierciedlenie w kondycji finansowej polskich przedsiębiorstw. W niniejszym opracowaniu przedstawiono tendencje zmian w obszarze płynności finansowej wybranej grupy 559 przedsiębiorstw rolnych. Zaprezentowano średnie wartości wskaźników płynności z uwzględnieniem wielkości zatrudnienia w poszczególnych grupach firm rolnych.

WSTĘP

Kryzys, którego pierwsze symptomy pojawiły się w 2007 r. w Stanach Zjednoczonych, stał się kryzysem globalnego systemu finansowego, a pod koniec 2008 r. zagroził całej gospodarce światowej. Kryzys, który objął swym zasięgiem rynki, instytucje i różne klasy aktywów finansowych, nie po raz pierwszy w historii doprowadził do pojawienia się kryzysu ogólnogospodarczego, jednak tym razem z uwagi na jego zasięg i dotkliwe konsekwencje był porównywany z Wielkim Kryzysem z lat 30. XX w. [Mitręga-Niestrój 2012, s. 49]. Na skutek negatywnych konsekwencji tych wydarzeń zanotowano wiele tysięcy upadłości przedsiębiorstw w całej gospodarce światowej. Zmiana warunków gospodarowania na rynkach światowych wpłynęła negatywnie również na sytuację polskich przedsiębiorstw, w tym również podmiotów gospodarczych prowadzących działalność produkcyjną w sektorze rolnym.

Z uwagi na fakt, że w Polsce powszechnie panuje pogląd, że utrata płynności finansowej jest podstawową przyczyną 70-80% upadłości przedsiębiorstw [Wędzki 2002, s. 78] i jednym z pierwszych symptomów zagrażających stabilności finansowej, w niniejszym opracowaniu podjęto tematykę dotyczącą tendencji zmian w obszarze płynności finansowej. Zachowanie płynności w przedsiębiorstwie staje się bowiem nadrzędnym celem

¹ Badania zostały przeprowadzone w ramach projektu pt. *Przewidywanie upadłości przedsiębiorstw rolnych* (nr N N112 38 14 70) finansowanego przez NCN.

zarządzania. Pojawienie się problemów w obszarze płynności finansowej w tej sytuacji może skutkować nieodwracalnymi zakłóceniami równowagi finansowej, co może prowadzić nawet do jego upadłości [Gorczyńska 2011, s. 155].

Płynnością finansową można określić zasoby takich aktywów przedsiębiorstwa, które bez większych strat czasowych i finansowych można uruchomić w celu dokonania transakcji wynikającej z normalnej działalności lub nieprzewidzianych zdarzeń czy też pojawiających się nagle atrakcyjnych możliwości dochodu [Michalski 2010, s. 91]. Niektórzy ekonomiści biorą pod uwagę nie tylko aktywa przedsiębiorstwa, lecz także wymiar kapitałowy, określają oni płynność jako zdolność przedsiębiorstwa do terminowego regulowania zobowiązań krótkoterminowych [Cicirko 2010a, s. 16].

Istnieje wiele miar poziomu płynności finansowej przedsiębiorstwa, a ich źródłem są przede wszystkim sprawozdania finansowe podmiotów gospodarczych. Wśród miar płynności można wyróżnić te o charakterze statycznym (wskaźnik płynności bieżącej, wskaźnik płynności podwyższonej i wskaźnik płynności wysokiej) oraz takie, które nazywane są miarami dynamicznymi (m.in. wskaźniki wydajności gotówki i wskaźniki wystarczalności gotówki) [Cicirko 2010b, s. s. 85-90, 104-106].

Wśród wskaźników płynności o charakterze zasobowym najmniejszą wiarygodnością cechuje się wskaźnik bieżący, informujący o potencjalnej zdolności przedsiębiorstwa do regulowania zobowiązań bieżących. Mało prawdopodobne jest bowiem upłynnienie w krótkim okresie zapasów i należności krótkoterminowych, przy jednoczesnym zachowaniu ich rzeczywistej wartości. Ponadto, wskaźnik ten przyjmuje wyższe wartości w przypadku utrzymywania przez przedsiębiorstwo wysokich stanów wymienionych składników majątkowych, co nierzadko może świadczyć o nieefektywnym procesie zarządzania nimi. Jednak utrzymująca się w dłuższym okresie wartość tego wskaźnika poniżej 1,2 sygnalizuje zagrożenie finansowe przedsiębiorstwa. W przedsiębiorstwach rolniczych, z uwagi na konieczność utrzymywania wysokiego poziomu zapasów produkcyjnych i produktów towarowych, optymalna wielkość wskaźnika płynności bieżącej kształtuje się na poziomie wyższym niż zalecany w literaturze przedmiotu, a mianowicie około 3 (przy założeniu, że jest on obliczany na podstawie aktywów bieżących i zobowiązań bieżących na koniec roku kalendarzowego, tj. w okresie wysokiego poziomu zapasów) [Runowski 2008, s. 161].

Bardziej wiarygodny jest wskaźnik płynności wysokiej informujący o możliwości spłaty zobowiązań krótkoterminowych z bezpośrednio dostępnych środków finansowych. Utrzymywanie wysokiego poziomu gotówki i wynikające z tego zjawisko nadpłynności finansowej przedsiębiorstwa niekiedy oceniane są negatywnie, a ich źródeł upatruje się m.in. w braku pomysłu na podejmowanie krótkoterminowych inwestycji w papiery wartościowe. Jednak odwrotna sytuacja – poziom wskaźnika gotówkowego znacznie niższy od wartości pożądanej – jest również niekorzystna, szczególnie w przypadku firm znajdujących się w sytuacji kryzysowej. O ile przedsiębiorstwa charakteryzujące się względnie dobrą kondycją finansową w momencie utraty płynności mogą uzyskać środki finansowe z kredytu bankowego, o tyle słaba kondycja finansowa i niska zdolność kredytowa mogą pozbawić firmę znajdującą się w kryzysie niezbędnych środków finansowych [Zełek 2003, s. 94]. Na szczególne podkreślenie zasługuje również fakt, że przy porównywaniu osiągniętych wartości poszczególnych wskaźników płynności do wartości granicznych należy uwzględnić charakter działalności przedsiębiorstwa oraz specyfikę branży.

Tabela 1. Podstawowe wskaźniki płynności i ich wartości graniczne

Wskaźnik płynności	Formuła	Ogółem	Rolnictwo
bieżącej	aktywa obrotowe/zobowiązania bieżące	1,2-2	około 3,0
podwyższonej	(aktywa obrotowe – zapasy)/zobowiązania bieżące	około 1,0	1,4
wysokiej	środki pieniężne/zobowiązania bieżące	0,1-0,2	0,5-0,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Śliwa, Wymysłowski 2003, s. 226, Jerzemowska 2006, s. 137-138, Dudycz 2011, s. 62 oraz Runowski 2008, s. 161-162].

CEL I METODYKA BADAŃ

Celem prowadzonych badań była ocena poziomu zmian w obszarze płynności finansowej wybranych przedsiębiorstw rolnych w Polsce. W pierwszym etapie zaprezentowano przeciętne wartości wskaźników płynności według klasyfikacji Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) dla sekcji A (Rolnictwo, leśnictwo, łowiecko i rybactwo) w Polsce w latach 2007-2011 według utrzymywanego w nich poziomu zatrudnienia. W kolejnym etapie dokonano analizy danych pozyskanych ze sprawozdań finansowych 559 przedsiębiorstw rolnych za lata 2010-2011. W analizowanej zbiorowości wyróżniono przedsiębiorstwa zatrudniające:

- do 49 pracowników (439 przedsiębiorstw) – grupa I,
- od 50 do 249 pracowników (94 przedsiębiorstwa) – grupa II,
- powyżej 249 pracowników (26 przedsiębiorstw) – grupa III.

Prowadzone analizy są próbą odpowiedzi na pytanie, czy i w jaki sposób zmieniły się wartości zasobowych wskaźników płynności badanej grupy przedsiębiorstw w obliczu skutków ogólnoświatowego kryzysu gospodarczego.

WYNIKI BADAŃ

W tabeli 2. zestawiono średnie wartości wybranych wskaźników płynności dla grup przedsiębiorstw należących do sekcja A (rolnictwo, leśnictwo, łowiecko i rybactwo) według PKD, których kryterium wyróżnienia stanowił poziom zatrudnienia.

W przedsiębiorstwach zatrudniających do 49 osób zanotowano spadek wskaźnika płynności bieżącej (z 2,45 do 2,34). W pozostałych grupach zaobserwowano wzrost tego wskaźnika. Warto zaznaczyć, że na koniec analizowanego okresu jego wartość w podmiotach o najwyższym poziomie zatrudnienia kształtowała się na poziomie 3,56. W przypadku relacji aktywów obrotowych z wyłączeniem zapasów najwyższe wartości ponownie zanotowano w podmiotach zatrudniających powyżej 249 pracowników. W okresie badań poziom tego wskaźnika kształtował się znacznie powyżej wartości granicznej, którą w przypadku przedsiębiorstw rolnych określono na poziomie około 1,4. Podobną sytuację zaobserwowano w przypadku wskaźnika płynności wysokiej – najwyższe wartości uzyskały firmy zatrudniające więcej niż 249 pracowników. Na drugim biegunie znalazły się przedsiębiorstwa o średnim poziomie zatrudnienia, gdyż wskaźnik płynności wysokiej kształtował się na poziomie znacznie niższym. Warto zaznaczyć, że wartości wszystkich relacji obrazujących zdolność przedsiębiorstw do regulowania bieżących zobowiązań za pomocą różnych kategorii aktywów obrotowych wzrastały do 2009 r. Natomiast rok później

Tabela 2. Przeciętne wartości zasobowych wskaźników płynności przedsiębiorstw należących do sekcji A według PKD w Polsce w latach 2007-2011

Wskaźnik płynności	Wielkości wskaźnika w roku				
	2007	2008	2009	2010	2011
bieżącej – grupa I	2,45	2,32	2,36	2,53	2,34
bieżącej – grupa II	2,13	2,13	2,28	2,43	2,29
bieżącej – grupa III	2,31	2,42	2,93	2,81	3,56
podwyższonej – grupa I	1,42	1,28	1,32	1,54	1,41
podwyższonej – grupa II	1,07	0,96	1,18	1,36	1,20
podwyższonej – grupa III	2,04	2,11	2,55	2,51	3,18
wysokiej – grupa I	0,43	0,40	0,44	0,50	0,46
wysokiej – grupa II	0,30	0,25	0,38	0,47	0,30
wysokiej – grupa II	1,11	1,17	1,38	0,98	1,42

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy PONT Info za lata 2007-2011.

wskaźniki płynności notowały spadki we wszystkich wyróżnionych grupach jednostek gospodarczych. Wyjątek stanowi wskaźnik płynności wysokiej, w przypadku którego najwyższe wartości zanotowano w 2010 r. W poszczególnych grupach firm kształtował się on na poziomie: 0,50 w przedsiębiorstwach o najniższym poziomie zatrudnienia, 0,47 w średnich firmach pod względem liczby zatrudnionych oraz 0,98 w przedsiębiorstwach zatrudniających co najmniej 250 osób.

W drugim etapie badań analizowano dane finansowe 559 przedsiębiorstw funkcjonujących w sektorze rolnym. Analizą objęto dane finansowe tych firm za lata 2010-2011, co dało łącznie 1118 obserwacji. Szczegółowe informacje dotyczące poziomu kształtowania wskaźników płynności w latach 2010-2011 przedstawia tabela 3.

Najwyższą wartość wskaźnika płynności bieżącej zanotowano w firmach zatrudniających od 50 do 249 osób. W latach 2010-2011 jego poziom wzrósł z 3,13 do 3,18 i był wyższy niż wartość graniczna zalecana dla przedsiębiorstw rolnych. W I i III grupie relacja aktywów obrotowych do zobowiązań bieżących kształtowała się na niższym poziomie. W analizowanym okresie zaobserwowano jednak niewielki wzrost – w przedsiębiorstwach zatrudniających do 49 osób z 2,91 do 2,94, a w firmach o zatrudnieniu powyżej 249 pracowników z 2,80 do 2,90.

Warto jednak podkreślić, że średnie wartości pokazują tylko ogólne tendencje w danej grupie przedsiębiorstw objętych badaniem. Należy zatem zwrócić uwagę na zdolność poszczególnych firm do regulowania bieżących zobowiązań za pomocą aktywów obrotowych. W 2010 r. niewiele ponad 50% przedsiębiorstw rolnych zarówno z I, jak i II grupy wykazywało bezpieczny poziom płynności bieżącej. W III grupie sytuacja ta dotyczyła 46% przedsiębiorstw. Rok później sytuacja w firmach zatrudniających do 49 i od 50 do 249 osób poprawiła się. Procent przedsiębiorstw charakteryzujących się odpowiednim poziomem wskaźnika płynności bieżącej wzrósł odpowiednio do 54,5% i 57,4%. Natomiast w firmach zatrudniających co najmniej 250 osób liczba podmiotów wykazujących bezpieczny poziom płynności finansowej nie uległa zmianie i wynosiła 12 na 26 analizowanych przedsiębiorstw.

Tabela 3. Przeciętne wartości płynności bieżącej, podwyższonej i wysokiej przedsiębiorstw rolnych w latach 2010-2011

Wskaźnik płynności	Wielkości w roku	
	2010	2011
bieżącej – grupa I	2,91	2,94
bieżącej – grupa II	3,13	3,18
bieżącej – grupa III	2,80	2,90
podwyższonej – grupa I	1,77	1,82
podwyższonej – grupa II	1,69	1,73
podwyższonej – grupa III	1,70	1,80
wysokiej – grupa I	0,71	0,68
wysokiej – grupa II	0,68	0,65
wysokiej – grupa III	0,64	0,64

Źródło: badania własne na podstawie danych finansowych pozyskanych ze strony www.securities.com.

dołnośląskiego i lubelskiego.

W latach 2010-2011 najwyższą zdolność do regulowania zobowiązań bieżących za pomocą aktywów obrotowych z wyłączeniem zapasów uzyskały przedsiębiorstwa rolne zatrudniające do 49 osób. Średnia wartość wskaźnika płynności podwyższonej w tej grupie wzrosła z 1,77 do 1,82. Na drugiej pozycji uplasowały się przedsiębiorstwa zatrudniające co najmniej 250 osób. Na koniec analizowanego okresu przeciętna wartość wskaźnika płynności podwyższonej w tej grupie kształtowała się na poziomie 1,80 i była zbliżona do notowanej w firmach zatrudniających do 49 pracowników. Najniższy poziom tej relacji zanotowano w grupie II – 1,69 w 2010 r. i 1,73 rok później. Tendencje kształtowania się przeciętnej wartości wskaźnika płynności podwyższonej w poszczególnych grupach można wytłumaczyć poziomem utrzymywanych w nim zapasów. Najniższą ich wartość zanotowano w I grupie, najwyższą zaś w firmach zatrudniających od 49 do 249 osób. Warto jednak podkreślić, że w analizowanym okresie we wszystkich grupach przedsiębiorstw przeciętny poziom wskaźnika informującego o zdolności do regulowania zobowiązań krótkoterminowych z wyłączeniem zapasów przekraczał poziom uznawany za bezpieczny dla przedsiębiorstw rolnych, tj. około 1,4.

Szczegółowych informacji na temat zdolności przedsiębiorstw do spłaty zobowiązań bieżących za pomocą należności i inwestycji krótkoterminowych dostarcza analiza sytuacji w poszczególnych firmach. W I i II grupie ponad 40% podmiotów utrzymywała wskaźnik płynności podwyższonej poniżej bezpiecznego poziomu. Natomiast w III grupie odnotowano 47% takich przedsiębiorstw.

Bezpieczny poziom wskaźnika płynności podwyższonej we wszystkich analizowanych grupach przedsiębiorstw rolnych zanotowano w województwach: warmińsko-mazurskim, wielkopolskim i mazowieckim. Brak płynności podwyższonej w grupach firm zatrudniających do 49 pracowników lub powyżej 249 pracowników zaobserwowano w województwach świętokrzyskim, lubelskim i śląskim. Natomiast w średnich przedsiębiorstwach sytuacja ta dotyczyła województw podlaskiego, łódzkiego i lubelskiego.

Interesujących informacji na temat zjawiska płynności może dostarczać również analiza uwzględniająca lokalizację badanych przedsiębiorstw rolnych. Najwyższy poziom wskaźnika płynności bieżącej zanotowano w przedsiębiorstwach z województw: warmińsko-mazurskiego, wielkopolskiego, opolskiego i pomorskiego. Sytuacja ta dotyczyła wszystkich analizowanych grup przedsiębiorstw. Natomiast najmniejszą zdolność do regulowania zobowiązań bieżących za pomocą aktywów obrotowych w I grupie wykazywały przedsiębiorstwa z województw śląskiego i świętokrzyskiego, w II grupie firmy z województw łódzkiego i pomorskiego, a w przedsiębiorstwach zatrudniających powyżej 249 osób z województwa śląskiego,

Z prowadzonych badań wynika, że w analizowanym okresie najwyższą zdolność regulowania zobowiązań bieżących za pomocą środków pieniężnych wykazywały przedsiębiorstwa zatrudniające do 49 osób (tab. 3.). W latach 2010-2011 poziom wskaźnika płynności wysokiej w tej grupie zmniejszył się z 0,71 do 0,68. Spadek relacji środków pieniężnych do zobowiązań krótkoterminowych zaobserwowano również w II grupie (z 0,68 do 0,65). Natomiast w przedsiębiorstwach, w których poziom zatrudnienia kształtował się powyżej 249 osób, wskaźnik ten pozostał na niezmiennym poziomie – 0,64. Jednak warto podkreślić, że przeciętnie wszystkie analizowane grupy przedsiębiorstw rolnych charakteryzowały się bezpiecznym poziomem płynności wysokiej.

Zaprezentowane wyniki badań dostarczają informacji na temat średnich wartości wskaźnika płynności wysokiej w analizowanych grupach firm. Należy zatem zwrócić uwagę na zdolność poszczególnych przedsiębiorstw do regulowania zobowiązań bieżących za pomocą środków pieniężnych. Podczas gdy w 2010 r. 196 na 439 przedsiębiorstw rolnych (44,6%) z grupy I wykazywało bezpieczny poziom wskaźnika płynności wysokiej, rok później zanotowano 184 takie przypadki (42,9%). Podobną sytuację zaobserwowano w przedsiębiorstwach zatrudniających od 49 do 249 osób. Odsetek firm charakteryzujących się bezpiecznym poziomem płynności wysokiej zmniejszył się z 44,7% do 41,4%. Natomiast w III grupie przedsiębiorstw na koniec analizowanego okresu jedynie co trzecia firma była zdolna do regulowania zobowiązań bieżących za pomocą środków pieniężnych.

Najwyższy poziom wskaźnika płynności wysokiej zanotowano w województwach pomorskim, zachodniopomorskim i mazowieckim. Sytuacja ta dotyczyła przedsiębiorstw z wszystkich grup. W przypadku I i III grupy przedsiębiorstw brak płynności wysokiej wykazywały firmy z województw lubelskiego i śląskiego. Natomiast w przypadku firm rolnych zatrudniających od 49 do 249 osób najniższe wartości omawianej relacji zaobserwowano w województwach podlaskim i lubelskim.

PODSUMOWANIE

Kryzys gospodarczy z 2007 r. jest porównywany z Wielkim Kryzysem z lat 30. XX w. Negatywne skutki związane z wydarzeniami kryzysowymi wpłynęły na kondycję całej gospodarki światowej i na sytuację przedsiębiorstw działających zarówno na rynku globalnym, jak i na rynkach lokalnych. Wynika to z tego, że w warunkach postępującej globalizacji wszystkie kraje są ze sobą gospodarczo powiązane. W niniejszym opracowaniu zwrócono uwagę na przedsiębiorstwa sektora rolnego, który nierzadko jest pomijany w takich analizach. Warto jednak podkreślić, że przedsiębiorstwa rolne stanowią istotne źródło produktów dla gospodarki żywnościowej w Polsce. Ważne jest zatem zachowanie stabilnej sytuacji finansowej tych podmiotów gospodarczych.

W opracowaniu sprawdzono tendencje zmian wskaźników płynności o charakterze zasobowym. Badano średnie ich wartości dla poszczególnych grup przedsiębiorstw, których kryterium wyróżnienia stanowił poziomu utrzymywanego w nich zatrudnienia. Z przeprowadzonych analiz wynika, że najwyższą zdolność do regulowania bieżących zobowiązań za pomocą aktywów obrotowych wykazywały przedsiębiorstwa rolne zatrudniające od 49 do 249 osób. Natomiast na drugim biegunie znalazły się firmy o najwyższym poziomie

zatrudnienia. W przypadku wskaźnika płynności bieżącej najkorzystniejszą sytuacją spośród badanych grup przedsiębiorstw charakteryzowały się w analizowanym okresie firmy rolne zatrudniające do 49 osób. Wynika to m.in. z tego, że w latach 2010-2011 zanotowały one najniższy poziom zapasów. Podobne tendencje zaobserwowano w przypadku wskaźnika płynności podwyższonej. Przedsiębiorstwa o najmniejszym poziomie zatrudnienia zanotowały najwyższe jego wartości. Dokładniejszych informacji na temat zdolności do regulowania zobowiązań krótkoterminowych za pomocą różnych kategorii aktywów obrotowych dostarcza analiza sytuacji finansowej poszczególnych przedsiębiorstw. W przypadku wskaźnika płynności bieżącej około 50% firm wykazywało bezpieczny jego poziom. Około 60% analizowanych firm rolnych było zdolnych do regulowania bieżących zobowiązań za pomocą aktywów obrotowych z wyłączeniem zapasów. Natomiast w przypadku wskaźnika płynności wysokiej blisko 40% badanych przedsiębiorstw rolnych wykazywało wyższy poziom niż wartości graniczne uwzględnione w literaturze przedmiotu. Warto zaznaczyć, że w firmach rolnych zatrudniających co najmniej 250 osób jedynie co trzecia z nich wykazywała zdolność do regulowania zobowiązań krótkoterminowych za pomocą środków pieniężnych.

Przeciętne wartości wskaźników płynności obliczone dla 559 przedsiębiorstw rolnych były z reguły wyższe niż analogiczne relacje prezentowane dla sekcji A według klasyfikacji PKD. Należy jednak zaznaczyć, że sekcja A, oprócz przedsiębiorstw rolnych, uwzględnia również jednostki gospodarcze z innych działów (tj. leśnictwa, łowiectwa i rybactwa). W związku z tym trzeba mieć na uwadze ograniczenia tej statystyki porównawczej.

LITERATURA

- Cicirko T. 2010a: *Istota płynności finansowej*, [w] *Aktywne zarządzanie płynnością finansową przedsiębiorstwa*, T. Cicirko (red.), Wydawnictwo Difin, Warszawa.
- Cicirko T. 2010b: *Płynność finansowa – zagadnienia wstępne*, [w] *Podstawy zarządzania płynnością finansową przedsiębiorstwa*, Cicirko T. (red.), Oficyna Wydawnicza Szkoły Głównej Handlowej, Warszawa.
- Dudycz T. 2011: *Analiza finansowa jako narzędzie zarządzania finansami przedsiębiorstwa*, Wydawnictwo Indygo Zahir Media, Wrocław.
- Gorczyńska M. 2011: *Znaczenie zarządzania gotówką dla zachowania płynności finansowej w sytuacji kryzysowej*, [w] *Zjawiska kryzysowe a decyzje finansowe przedsiębiorstw*, K. Znanięcka, M. Gorczyńska (red.), Studia Ekonomiczne, Zeszyty Naukowe, nr 77, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Katowice.
- Jerzemowska M. 2006: *Ocena płynności przedsiębiorstwa*, [w] *Analiza ekonomiczna w przedsiębiorstwie*, M. Jerzemowska (red.), PWE, Warszawa.
- Michalski G. 2010: *Strategiczne zarządzanie płynnością finansową w przedsiębiorstwie*, Wydawnictwo CeDeWu, Warszawa.
- Mitrega-Niestroj K. 2012: *Problem zarażania kryzysem finansowym oraz kanały jego transmisji do strefy realnej w aspekcie globalnego kryzysu finansowego i gospodarczego – studium teoretyczno-empiryczne*, [w] *Oddziaływanie globalnego kryzysu finansowego. Perspektywa przedsiębiorstwa*, J. Błach, M. Gorczyńska i in. (red.), Wydawnictwo CeDeWu, Warszawa.
- Runowski H. 2008: *Tendencje zmian w ekonomice przedsiębiorstw hodowlanych w latach 1997-2007*, „Roczniki Nauk Rolniczych, Seria G”, t. 95, z. 1.
- Śliwa J., Wymysłowski S. 2003: *Jak oceniać kondycję finansową przedsiębiorstwa*, [w] *Finanse firmy. Jak zarządzać kapitałem*, W. Szczęsny (red.), Wydawnictwo C. H. Beck, Warszawa.
- Wędzki D. 2002: *Strategie płynności finansowej przedsiębiorstwa*, Oficyna Ekonomiczna, Kraków.
- Zełek A. 2003: *Zarządzanie kryzysem w przedsiębiorstwie. Perspektywa strategiczna*, Wydawnictwo ORGMASZ, Warszawa.

Emilia Grzegorzewska

*FINANCIAL LIQUIDITY TRENDS IN AGRICULTURAL ENTERPRISES
IN POLAND IN THE CONTEXT OF THE ECONOMIC CRISIS*

Summary

The negative consequences of the economic crisis that began in the United States in 2007 affected the economies of all countries. The economic situation in the world markets was also reflected in the financial condition of Polish enterprises. This paper presents the trend of changes in the financial liquidity of a select group of 559 agricultural enterprises. There are also presented average values of liquidity, taking into account the number of employees in each group of agricultural companies.

Adres do korespondencji:
dr Emilia Grzegorzewska
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie
Katedra Technologii, Organizacji i Zarządzania w Przemysle Drzewnym
ul. Nowoursynowska 159
02-776 Warszawa
e-mail: emilia_grzegorzewska@sggw.pl